

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

รายงานทางการเงินเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารระหว่างกิจการกับบุคคลภายนอก ข้อมูลรายงานทางการเงินต้องมีคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน คือ ความครบถ้วนของข้อมูล (Completeness) การเปิดเผยทันเวลาต่อการใช้ประโยชน์ (Timeliness) เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจ (Relevance) และมีความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผู้ใช้จึงจะสามารถนำไปใช้ได้เต็มที่ โดยผู้บริหารของกิจการเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดทำรายงานทางการเงินที่แสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานในรอบระยะเวลาบัญชีที่ผ่านมาซึ่งรายงานทางการเงินดังกล่าวยังไม่น่าเชื่อถือสำหรับบุคคลภายนอก เพราะอาจมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดในการจัดทำงบการเงินหรือปิดบังการทุจริตทำให้ข้อมูลที่ปรากฏในรายงานทางการเงินไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อใ้งบการเงินเกิดความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์แก่บุคคลภายนอกจึงต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีที่มีความรู้ความสามารถทางการบัญชี ความเป็นอิสระปราศจากความลำเอียงเข้าตรวจสอบและแสดงความเห็นต่อรายงานทางการเงิน

จากเหตุการณ์การล้มละลายของบริษัทยักษ์ใหญ่ของโลก เช่น บริษัท Enron Tenet Healthcare และ WorldCom ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อตลาดทุน และเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ โดยสาเหตุสำคัญบางประการที่ทำให้เกิดการล้มละลายของบริษัทยักษ์ใหญ่ ได้แก่ ผู้บริหารของบริษัทขาดความซื่อสัตย์ บริษัทขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดี บริษัทขาดระบบการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ รูปแบบการรายงานทางการเงินไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือการใช้ภาษาที่ค่อนข้างซับซ้อนทำให้การเปิดเผยข้อมูลไม่ชัดเจนสามารถตีความได้หลายประเด็น หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันสามารถเลือกปฏิบัติได้ รวมทั้งผู้สอบบัญชีส่วนมากมองโลกในแง่ดี โดยคิดว่าบริษัทชั้นนำต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาจะต้องซื่อสัตย์และรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ซึ่งที่ถูกต้องแล้วผู้สอบบัญชีต้องตั้งประเด็นข้อสงสัยในการตรวจสอบทุกครั้ง (Sarbanes-Oxley Act อ้างถึงใน ข่าววิชาชีพบัญชี, 2546: 9)

จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์สั่นคลอนความเชื่อมั่นที่มีต่อวิชาชีพการบัญชี นักลงทุนตลอดจนผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่างๆ มีความกังวลใจต่อข้อมูลสารสนเทศที่แสดง

ในรายงานทางการเงินซึ่งประเด็นที่กล่าวถึงกันมากคือความเหมาะสมเพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์และความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินที่นำเสนอ เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินมีความคาดหวังต่อผู้สอบบัญชีในระดับสูงในเรื่องความเชื่อถือได้ของงบการเงินและข้อมูลที่กิจการเปิดเผยต่อสาธารณะชนและเรื่องการควบคุมภายใน ดังนั้นงบการเงินที่ผ่านการตรวจสอบและรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีจะให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการและปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ คุณภาพงานสอบบัญชี

ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลจึงพยายามเพิ่มความมั่นใจให้แก่นักลงทุนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเพิ่มความเข้มงวดในการกำกับดูแลรวมทั้งต้องการยกระดับและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการบัญชีและการตรวจสอบบัญชี โดยสภาวิชาชีพบัญชีในฐานะสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountant: IFAC) มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามมาตรฐานที่ออกโดยสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ โดยมาตรฐานการประกันคุณภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี (Quality Assurance and Quality Control Review: ISQC1) เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจในปี 2554 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สำนักงานบัญชีมีหน้าที่ในการจัดให้มีและดูแลระบบการควบคุมคุณภาพเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นว่าสำนักงานบัญชีและบุคลากรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและข้อกำหนดที่ทางการและข้อกำหนดทางกฎหมายและรายงานการสอบบัญชีที่ออกในนามสำนักงานการปฏิบัติงานสอบบัญชี (ศัลปพร ศรีจันทเพชร, 2552: 26) ตามประกาศที่ สช. 39/2553 ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2553 เรื่องการแก้ไขหลักเกณฑ์การให้ความเห็นชอบผู้สอบบัญชีในตลาดทุนของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเพื่อประโยชน์ในการระดมทุนต่างประเทศที่ง่ายขึ้นซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวประกอบด้วย การกำหนดให้ผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน บริษัทที่ออกหลักทรัพย์และบริษัทหลักทรัพย์ จะต้องสังกัดสำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกำหนดให้สำนักงานดังกล่าวต้องจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีเพื่อให้แน่ใจว่าการสอบบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่กำหนดโดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ในปี 2556 และมีผลกระทบโดยตรงต่อการปรับปรุงระบบการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในอนาคตของสำนักงานสอบบัญชีที่มีผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่สังกัดอยู่

จากการศึกษาของจักรพงษ์ รัตนะ (2547) พบว่า ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่แตกต่างกัน มีผลต่อความรู้ความชำนาญด้านการตรวจสอบบัญชีซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชีโดยตรงและกล่าวว่าสำนักงานขนาดเล็ก อาจจะไม่ปฏิบัติตามการตรวจสอบตามขั้นตอนตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปกำหนดไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับสำนักงานสอบ

บัญชีขนาดกลางหรือใหญ่ที่ต้องรักษามาตรฐานการตรวจสอบบัญชีเพื่อรักษาคุณภาพงานสอบบัญชี จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้คุณภาพของงานสอบบัญชีแตกต่างกัน ดังนั้นผลจากการแก้ไขหลักเกณฑ์การ ให้ความเห็นชอบผู้สอบบัญชีของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลนั้นอาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงสำหรับสำนักงานสอบบัญชีขนาด กลางและเล็ก

ตามมาตรฐานการสอบบัญชีหมวดรหัส 400 “การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี กับการควบคุมภายใน” กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องทำความเข้าใจในระบบบัญชีและระบบการ ควบคุมภายในของกิจการที่ปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะวางแผนการตรวจสอบและ พัฒนาวิธีการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอบบัญชีควรใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพในการ ประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีและกำหนดวิธีการตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าความเสี่ยงในการ สอบบัญชีได้ลดลงจนถึงระดับต่ำพอที่จะยอมรับได้ (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต แห่งประเทศไทย, 2544: 3) ระบบการควบคุมภายในเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารของกิจการที่ จัดให้มีขึ้น เพื่อช่วยให้มั่นใจว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบ การป้องกัน การตรวจพบข้อ ทุจริต ข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของรายการทางบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่ เชื่อถือได้อย่างทันเวลา

ในการปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินในเรื่องความ ถูกต้องตามที่ควร การปฏิบัติงานดังกล่าวอาจทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเสี่ยงที่จะแสดงความเห็นต่อ งบการเงินไม่เหมาะสม เช่น ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขต่องบการเงิน โดยไม่ ทราบว่างบการเงินนั้นมีข้อผิดพลาดที่เป็นสาระสำคัญอยู่ หรือในกรณีที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็น ต่องบการเงินอย่างมีเงื่อนไข ทั้งทั้งงบการเงินไม่ได้มีข้อผิดพลาดที่เป็นสาระสำคัญ นิพนธ์ เห็นโชค ชัยชนะ และศิลาพร ศรีจันเพชร (2548) กล่าวว่า ผู้สอบบัญชีควรเข้าใจแบบจำลองความเสี่ยงในการ สอบบัญชี ซึ่งเป็นประ โยชน์อย่างมากในขั้นตอนของการวางแผนงานตรวจสอบ เพื่อที่จะตัดสินใจ ว่าควรรวบรวมหลักฐานในการสอบบัญชีมากน้อยเพียงใดต่อการแสดงความเห็นในรายงานทางการเงิน ความเสี่ยงในการสอบบัญชีประกอบด้วยความเสี่ยงสืบเนื่อง ความเสี่ยงจากการควบคุมภายใน ของกิจการและความเสี่ยงจากการตรวจสอบ โดยความเสี่ยงสืบเนื่องและความเสี่ยงจากการควบคุม เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้สอบบัญชี ในขณะที่ความเสี่ยงจากการตรวจสอบอยู่ใต้การ ควบคุมของผู้สอบบัญชี โดยใช้วิธีการตรวจสอบที่มีลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตที่เหมาะสมจาก การวางแผนการตรวจสอบ อย่างไรก็ตามผู้สอบบัญชีไม่สามารถขจัดความเสี่ยงในการสอบบัญชีให้ หหมดไปได้ แต่อาจลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีลงถึงระดับที่ผู้สอบบัญชียอมรับได้ โดยการวาง

แผนการตรวจสอบที่มีประสิทธิผล การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีในแต่ละงานรวมถึงการให้คำปรึกษาหารือแก่ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีและสอบทานงานอย่างระมัดระวังรอบคอบ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นต่อความเสี่ยงในการสอบบัญชีในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานสอบบัญชีขนาดย่อมที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อความเสี่ยงในการสอบบัญชีในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานสอบบัญชีขนาดย่อมที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานสอบบัญชีขนาดย่อมที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่อความเสี่ยงในการสอบบัญชี
- 2) สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการปฏิบัติงานตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้การตรวจสอบบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชีขนาดย่อมที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีต่อความเสี่ยงในการสอบบัญชี

ความเสี่ยงในการสอบบัญชี หมายถึง ความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นไม่เหมาะสมเมื่องบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2544: 3)

การสอบบัญชี หมายถึง กระบวนการของการรวบรวมและการประเมินหลักฐานเกี่ยวกับสารสนเทศ เพื่อระบุและรายงานเกี่ยวกับระดับความสอดคล้องต้องกันของสารสนเทศนั้นกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการสื่อสารผลลัพธ์ให้ผู้ใช้ในการตัดสินใจ การสอบบัญชีควรปฏิบัติโดยบุคคลที่

มีความรู้ความสามารถและมีความเป็นอิสระ (นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลป์พร ศรีจั่นเพชร, 2548: 1-1)

ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานเกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชีโดยมีตำแหน่งตั้งแต่ระดับผู้ควบคุมงานสอบบัญชีขึ้นไป

สำนักงานสอบบัญชีขนาดย่อม หมายถึง สำนักงานสอบบัญชีที่มีผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งไม่รวม บริษัทเคพีเอ็มจีภูมิภาคไทยสอบบัญชีจำกัด บริษัทคิลอยท์ทู้ชโรมัทส์ไชยศสอบบัญชีจำกัด บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์สออบีเอเอสจำกัด และบริษัทสำนักงานอินส์ทแอนด์ยังจำกัด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved